

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și strălăutate:

Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

O seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorile nefericite nu se primesc. — Manuscrisurile nu se retrămit.

Nr. 219.

Luni, Marți, 6 (18) Octomvre.

1887.

NOU ABONAMENTU

la

„GAZETA TRANSILVANIEI.”

Cu 1 Octomvre 1887 st. v., s'au început unu nou abonamentu pe triluniu Octomvre, Novembre și Decemvre la care invităm pe toți onorații amici și sprijinitori ai foiei noastre.

Prețulu abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni 3 fl.

„ șese „ 6 „

„ unu an 12 „

Pentru România și strălăutate:

pe trei luni 10 franci

„ șese „ 20 „

„ unu an 40 „

Abonarea se pôte face mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Abonaților de pân'acum li-se recomandă a însemna pe cuponul numărul fâșiei sub care au primitu diarul.

Domni car se voru abona din nou se binevoescă a scrie adresa lămurită și a arăta și posta ultimă.

Brașov, 5 Octomvre 1887.

Caracteristică este părerea ce și-o dă unu diar germanu din Berlinu asupra situațiunei interioare actuale din monarhia austro-ungară.

Acestu diar este „National-Zeitung“, care întodéuna a luat în apărare egemonia dualistică germano-maghiară din monarhia noastră. Tocmai pentru acésta însă este de interes și pentru noi judecata foiei berlineze asupra stărilor de aci.

Cele două jumătăți ale imperiului habsburgic — dice „National-Zeitung“ — au ajuns, fiecare pentru sine, actualmente la unu punctu alu desvoltării interioare, unde după natura lucrurilor ea trebuie să se oprească în loc și trebuie să fiă bine chibzuit, decă urmărirea drumului de până acuma este în interesul monarhiei comune și a făcării din cele două jumătăți ale imperiului, precum și alu dinastiei însăși.

Mai întâi arată numita foia, că desvoltarea în cele două jumătăți ale monarhiei este tocmai opusă una alteia; că în Ungaria lucrurile merg spre crearea unui stat unitar maghiar, pe când în Austria majoritatea de până acuma nisuesce la formarea unui stat federativ.

Semne de schimbare, dice „N. Ztg.“, s'au ivit mai întâi în Austria. Aici s'au pus pe gânduri clericali și feudali, mai ales cei germani, cari se tem că pretențiunile neațăioase ale Slavilor cu timpul pot amenința interesele lor și chiar ale imperiului.

Aceste temeri, de a nu slăbi statul prin acordarea de pré multe drepturi naționalităților, au cuprinsu chiar și cercurile guvernului și astfel s'ar fi hotărât a chema pe d-lu Gautsch la ministerul de culte. Acestu elementu moderat în cabinetul Taaffe este acum mai multu numit și considerat, dice „N. Ztg.“, decât însuși capul cabinetului. Ministrul Gautsch are ați o bază tare, căci pozițiunea Cehilor și a Slovenilor atărnă de bunăvoința guvernului, care, decă ar fi adus în strimțore, ar puté să scotă ușor o altă majoritate a camrei. Cehii sunt și ei admoniați de cătră guvern ca să se modereze, ér față cu Germanii din Boemia oficioșii pörtă unu limbagiu mai blând.

După ce mai pledéză numita foia pentru solidaritatea tuturor Germanilor din Austria, dice că nu va greși, decă admite că acum au început să cadă acțiunile slave în Austria.

Cătu despre Uguri și Ungaria, étă ce scrie foia berlinesă:

„Și precum în Cislaitania mișcarea slavă începe a da de piedec și a se mai oprî în loc, așa pôte că se va mai răi și în Translaitania tempo-ul nu alu desvoltării unitare a statului, ci tempo-ul maghiarisării. La prima ochire se pare ce-i drept, ca și când tocmai în momentele

de față acțiunile maghiarismului ar sta foarte strălucit. Căci dora prima dietă alésă pe unu periodu de cinc ani arată o fisionomiă cum nu și-a putu dori mai frumoșă cabinetul Tisza; față cu vre-o 261 liberali (tiszaiști) și 40 delegați guvernamentali ai dietei croate stau numai 150 opoșionali, adecă 78 radicali (stânga extremă), 41 de ai „opoșitiunei moderate“, 11 „antisemiți“ și numai 10 „naționali“, cei din urmă aprópe toți Sasi.*)

„Trebuie să luăm în considerația însă, că Croații numai până atunci voru sprijini guvernul unguresc, până ce acesta va respecta autonomia lor națională mai multu ca înainte. Și ce privesce celelalte naționalități, împératul Eranciscu Iositu însuși le-a făcutu cunoscut, ce-i drept lor și mai ales Sasilor din Ardeal, când a călătorit prin totu regatul cu ocaziunea ultimelor manevre și inspectări de trupe, că ați numai pot fi tolerate state medievale în stat, dér împératul a blamat totodată și șovinismul maghiar, a promis scutul său fiă-cărei naționalități și confesiuni și mai ales și-a manifestat voința, ca nici o naționalitate să nu fiă scurtată în dreptul ei de limbă de dragul domniei esclusive a idiomului maghiar.”

„Judecând după vocile diarelor unguresci, adevăratu că cei din Peșta n'au auditu și n'au înțelesu decât prima parte a memoratelor răspunsuri ale monarhului; dér cătu pentru partea a doua, respectivele naționalități anevoie vor înțelăsa de a nu li-o revoca în memoriă la timpul nemerit. În totu casul naționalitățile se pot provoca acum la propriile asigurări ale împératului-Rege, și experiențele ce le-au făcutu cu Croații voru face negreșit ca cercurile guvernamentale responsabile să procedă dela sine cu mai mare precauțiune.”

„Decă lucrurile ar ajunge la lămuriri seriose între Maghiari și celelalte naționalități ale Ungariei, cei dintăi ar fi într'o pozițiune neasemnată mai rea decât actualmente Germanii în Austria. Dintre tóte popórele Ungariei numai Maghiarii nu se pot răzima pe elemente rudite dincolo de graniță; trebuie dér ca Maghiarii în propriul lor interes să evite, ca, violându naționalitățile, ce trăiesc împreună cu ei, în conștiința de sine, să le siléscă a face o asemănare între pozițiunea predominantă a Maghiarilor și între adevărata lor putere.”

În memoria lui Iacobu Mureșianu.

Redactorul „Gazetei Transilvaniei“ a mai primit următoarele telegrame și scrisori de condolență:

Constanța (Dobrogea), 29 Septemvre (11 Oct.)

„Bukarester Tagblatt“ dela 1 Octomvre a adus cetitorilor săi într'unu modu foarte simpatie și plin de condolență trista scire despre decedarea veteranului publicistilor români Iacobu Mureșianu, multu iubitului vostru tată. Ușureze marea voastră durere conștiința, că doliul pentru bărbatul plin de merite, bravul pedagog și publicist, luptătorul neobosit și statornic pentru binele națiunei române e general și adencu simțit chiar și în cea mai mare depărtare, aci la țermul Mării Negre, unde toți căți au avut onóra a cunoșce pe bărbatul cu renume îi voru consacra plin de pietate o lacrimă și din adencul inimii îi voru dice: Fiă-i țerina ușoră!

P. Constantinescu.

Cușdióra, 10 Octomvre n.

Primiți și din partea noastră espresiunea sincerei condolențe față cu nereparabila pierdere ce

*) „Nat. Ztg.“ încă nu sciea de declararea generalului Doda în urma căreia rămân în dietă numai și numai naționalității sasi.

ați îndurat prin mórtea părintelui D-Vóstré, care a fostu sentinela neadormită a națiunei sale în timpu de 50 de ani

Ioan Goron
preot.

Teure, 1 (13) Octomvre.

Permiteți-mi, deși mai târziu, de a-mi esprima profunda durere pentru mórtea neuitatului unchiu Iacobu Mureșianu, fostu redactor alu „Gazetei Transilvaniei“, marele Român și fala neamului nostru. Dumneđu se vă trimite mângăiere și se vă dea puteri ca să puteți cu succesul dorit straplânta și sădi în tótă suflarea română principiile decedatului genitore și să aveți fericirea de a vedé realizate justele dorințe, drepturi și libertăți, ce competu Românului din acestu imperiu după dreptul divin, natural și uman, a căror eluptare a fostu ținta fericitului în Domnul.

Mihailu Făgărășianu și familia.

Bogata-română, 1 (13) Octomvre.

Primiți, vă rog, condolința mea pentru pierderea pré iubitului D-vóstré părinte, veteranul diaristice române. Dumneđu se vă ajute ca stégul ereditu dela părintele D-vóstré, de nu mai multu, barem 50 de ani să-lu falfăiți!

Michailu Cherebețiu
preot.

Biserica Albă, 1 (13) Octomvre.

Primiți și din partea clubului român de aici condolința noastră la pierderea bardului național, a tatălui D-Vóstré

Ioan M. Roșiu
advocat.

Budapesta, 13 Octomvre.

Societatea junimei române din Budapesta „Petru Maior“, acum constituită pentru o nouă activitate, împărtășeste cu jale adencă durerea, ce a produsu în sinul națiunei noastre pierderea ilustrului român Iacobu Mureșianu.

Iubirea ce elu a nutritu pentru limba și némul său și faptele isvorite din acésta, stavoru pururea înaintea ochilor noștri dreptu modelu și încurajare.

Legea firei își trmeză cursul său, și noi toți sub lege suntem, dér sufletele curate, caracterelor nobile rămân adencu gravate, vecinic neperitoare din conștiința posterității.

Pierderea e comună, dér durerea împărtită multu se ușorează.

Fiă-i memoria binecuvântată!

Pentru comitetu:

Vasil Bologa, v.-preș. Georgiu Poppu, secretar.

Rafna, 12 Octomvre 1887.

Tristulu anunțu despre pierderea regretabilă, ce ați suferit prin mórtea prea iubitului vostru părinte, a produsu în întréga națiune română unu simțementu de mâhnire generală. Primiți — deși târziu — condolențele mele adencu simțite pentru pierderea ireparabilă a neuitatului vostru și alu națiunei scumpu părinte.

Iosifu Miclea, docente.

Lăpușulu unguresc, 1 (13) Octomvre.

Primiți, deși întârziat, sincerile noastre condolențe pentru ireparabila pierdere a scumpului vostru părinte, marelui patriot, bravului anteluptător național român Iacobu Mureșianu.

Alessiu Latișiu, Vasiliu Rebreanu.

Teușu, 3 (15) Octomvre.

O lacrimă ferbinte marelui Iacobu Mureșianu!

G. Sêrbu, paroch.

Din afară.

Pretutindenea se revidéză sistemul fortificațiilor. Din Elveția se scrie cătră „N. fr. Presse“, că în Lucerna se află mai mulți oficeri superiori de artilerie, pentru ca să studieze transformarea proiectată a Lucernei într'o tabără in-

tărită. Spre acestu scopu au fostu recunoscute forțe cu deamăruntul înălțimile ce domină în trările în Lucerna. In același timp se anunță, că ministerul de războiu olandezu a numit o comisiune militară, care să examineze cestiunea, dacă sistemul fortificațiilor olandeze coresponde cerințelor militare de aji. Se crede că guvernul olandezu va presenta camerelor unu proiectu privitoru la fortificarea părții olandeze a liniei Maas.

O telegramă din Berlinu comunică scirea, că „Kreuzzeitung“ discută idea restabilirii regatului poloniu, care va fi constituitu cu vechile provincii, afară de Posen, care ar rămâne Prusiei.

Corespondentul din Viena alu fôiei englese „Times“ anunță, că Tarul ar avé intențiunea să denunțe formalu tractatul din Berlinu, cu alte cuvinte: că acestu tractatu nu mai e obligatoru pentru Rusia.

Ministrul de războiu francesu va presenta în săptămâna acêsta consiliului superioru de războiu trei proiecte. Celu dintâiu organizăză trupe speciale de munte, atâtu infanteriă câtu și artileriă; alu doilea îmulsece trupele de artileriă prin crearea duorū regimente mixte pentru serviciul din Algeria și Tunis; alu treilea crează sapeuri de căi ferate.

SCIRILE DILEI.

Președintele camerei deputațiilor din Pesta s'a scusat înaintea camerei, că nu densusu a datu publicității scrisoarea ce i-a adresat-o generalul Traianu Doda.

—x—

Sub titlul „Persecuțiune“, cetim în „Lumiațorulu“: In comuna Parneava locuită numai de Români gr. or. unde se află și mănăstirea St. George, in districtul Delta și in diecesa sârbescă a Timișorei, învățătorulu român Moise Stoinu a funcționat neconturbat 16 ani și cinci luni, cu plata de 80 fl. câte 20 meți de grâu și de bômbe de cucuruz, 2 jugăre de pământ și 4 stânjini de lemne. Inse sub pretextu că cu școala din Parneava are să se impreune și cea din Cameral-Sân-Georgiu, ai căruia locuitori asemenea suntă mai cu sémă Români, la care școlă redusă are să fiă dascălu Sêrbulu Mihaiu Iovici, făcără ce făcără cei mai mari și intr'o bună și d-lu Unger, protopretorul Detei, dete cu putere in stradă pe Moise Stoinu spre intristarea și indignarea ômenilor, cari erau indestulți și trăiau bine cu învățătorulu lor. Invetătorulu român, omu in etate și tată a patru copii, aruncat in lume in gura ernei, se plânse la episcopulu concerninte, inse acesta l'ar fi scos pe usă îndreptându-lu să mergă la diecesa române seu in țera românească, dacă sub elu acolo elementulu sârbescu s'a topit in locu să se sporască, adică dacă n'a vrut să sêrbeseze pe Români. Bietulu invetătoru cu familia, acum vegetăză in Maierale-Timișorei și este avisatulu la îndurarea și ajutorulu creștinilor și a colegilor, pre cari li va fi durându sôrtea lui. Așa ni-se plânse invetătorulu inusuși. — Dacă adevăratu e, atunci rușine asupra episcopulu sêrbu! O nouă dovadă, pe lângă alte multe, că Sêrbii suntă totu așa de intoleranți și persecutori ca și Ungurii.

—x—

Inspectorulu scolaru Ludovicu Rethy serie cătră „Egyetertes“: Pe hotarul comunei Rucova din com. Huniădorei se află cariera de marmoră a im-

păraților romani. Obiectele de artă lucrate din marmoră și găsite pe teritoriul unei părți a Daciei, chiar a Panoniei își trag originea de acolo. Calitatea loră au probat-o anu o miță și jumătate. O descoperire a carierei de marmoră nu e necesară, căci bolovanii de marmoră stau încă așa precum au fostu lăsați de Romani; n'ai decâtu să continui lucrulu. Se pôte alege între două stațiuni de cale ferată pe șosea intr'o depărtare de 28 până la 36 kilometri. O restabilire e necesară numai in valeda ce se varsă in șosea. Acêsta marmoră s'ai prezentat de cerându membrulu camerei magnaților, arhitectulu Ybl, care a declarat că e gata să intrebuințeze marmoră la construirea palatulu regalulu și a basilicei din Leopoldstadt.

—x—

După închiderea congresulu higienicu din Viena, o parte din membri au întreprins o excursiune la Pesta. Ungurii i-au primitu bine, ér ôspeții le-au măgulit vanitatea cu laude și Ungurii steteau sêși esă din pele de bucuriă. Așa la unu banchetu ce s'ai întocmit in onôrea visitorilor, profesorulu francesu Alglave ridică următorulu toast: „Femeile vôtres suntă încă totu frumoșe și amabile, vinurile vôtres încă totu bune și focose ca mai nainte.... Ungaria e aji multu mai bogată, mai in bună stareașa că națiunea vôtrea pôte rivalisa cu poporele care posedu cea mai vechiă civilizațiune. Ungaria e in Orientu sora Francei, a marei națiuni liberale.“ Treille, totu francesu, toastă in numele Francesilor pentru „viteji“ Unguri. Francesii suntă anteluptătorii probați ai libertății și nutrescu cea mai călduroșă simpatia pentru „eroii și iubitorii de libertate“ Unguri. Adolf Smith, englesu, e interpretulu simpatiorulu poporulu englesu iubitoru de libertate pentru Maghiarii „iubitorii de libertate“. Bea pentru „republica științelor.“ Tayer mulțamesce in numele damelor „cavalerilor“ Maghiari. Și așa mai departe. Sê nu crede inse cetitorii că vorbitorii amintiți au vorbit din inimă. Ei au căutat să satisfac vanității unguresci, căci bine sciu acești streini ôspeți, ce stări teroristice, politice, sociale și culturale, domnesu la noi, dovadă articululu de deunăji din „Correspondance de Paris“. Acolo era descrișă și „iubirea de libertate“, și „civilizațiunea“, și „cultura“ ungurescă. Mai pôte fi cineva atâtu de naiv a crede, că acei ôspeți au vorbitu seriosu, ér nu de dragulu „frumoselor și amabilelor femei“, și de alu „vinurilor bune și focose“?

—x—

Privitoru la scirea despre revolta țeranilor din Reșineu, lângă Chichinda mare, se scriu fôiei unguresci „P. Lloyd“ următoarele despre cauza revoltei: „Inainte cu câteva zile petrecu acolo o comisiune avându să impartă 1500 jugăre câmpu erarialu miciloru proprietari de case sêracl. pe plată in rate. Cătorva Bulgari bogati nu le plăcu acêsta și ațitară poporul contra comisiunei, invinovătinlu pe membrii acesteia, că suntă ne drepti și parțiali. Ferberea crescū din oră in oră și poporul se adunase deja la locul principalu luându o atitudine amenințătoare. Sosind 25 gendarmi, chemați telegraficu din Chichinda, comisiunea își continuă lucrarea neimpedecată. Contra urșitorilor s'a pornitu cucerțare.“ — E curiosu că țeranii se revoltă fiindu că „li se face bine.“ Pré bôcănă o spune și fôia ungurescă!

—x—

Siguranța publică in Clușiu lasă forțe multu de dorit. Hoții spargū cam desu prăvăliile și le golescu, precum s'ai întemplat in noțtea de 12 spre 13 Octomvre n. intr'o stradă, unde cu câteva zile mai nainte se spârsese o altă prăvălie. De asemenea sinuciderile suntă forțe dese.

—x—

Locuitorii comunei Boroșineulu-micu din comitatulu Trei-scaune se potu „ferici“ și ei cu stăpânirea ungurescă, care a pusă taxe enorme pe arme și pe venat. Lupii le decimăză cumplitu vitele. „Bieții“ esecutori de dare, ce le voru mai lua „fericitoru“ Boroșineni?

—x—

Domnișora Bărsescu, după cum scrie „Nemzet“, s'ai retrasu dintre membrii Burgheatrulu din Viena. Era să se represente drama lui Schiller „Cabala și amoru“ și d-na Wolter refuzându să jôce rolulu de „Sadi Milfort“, acestu rolu trebuia cu totu dreptulu să se dea domnișorei Bărsescu, dér directorulu teatrulu l'ar da d-șorei Dumont. Acêsta greșită împărțire a rolurilor indignatū pe domnișora Bărsescu și imediatu și-a trimis demisiunea declarându directorulu, că mai multu ea nu va pași pe scena Burgheatrulu, câtă vreme va juca altă artistă rolurile, ce vrē să le jôce dēnsa.

—x—

Cărciumarii din Clușiu, cu aprobarea consiliulu orașenescu, au cerutu dela ministrulu de interne, să le dea voiă a sui prețulu spirțulu vëndutu in cantitățimici (1 litru cu 1 fl.). Ministrulu inse n'ai aprobatu acêsta hotărîre, dicēndu că nu pôte face excepțiune pentru pofta unui orașu, după ce și așa cestiunea rēscumpărării regalilor e in ajun de a se rezolva.

—x—

La 11 Octomvre n. diminēta s'ai descărcatū peste orașulu Aradū o furtună violentă cu fulgere și tunete dese. In suburbiulu Gaiu și in împrejurime a pricinuitu furtuna stricăciuni edificielorū și plantațiunilor. In aceeași și in Hoghinda (Huedin), comit. Huniădora, a pricinuitu unu orcanu mari stricăciuni in coperișele caselor și in grădinile de pôme.

—x—

In comunele Egerpatak din comit. Trei-scaune și Kozmas din comit. Ciuculu mulți locuitori au suferitū daune mari, rămânēndu și fără adăpostu, din cauza unor mari incendii.

—x—

Delegațiunile suntă convocate in Viena pe ziua de 27 Octomvre n.

—x—

Constituire. In 20 Septemvre st. v. membrii societății de lectură „Andrieu Șaguna“, adunați in sala cea mare a seminariulu in o ședință presidată de d-lu dir. sem. I. Hannia, s'ai constituitu pentru an. scol. 1887/8. Inainte de a puce la alegeri, presiulu prin o cuvēntare călduroșă, accentuându insemnătatea societății, ca una dintre operele fericitulu metropolitu Andrieu Șaguna, recomandă membriloru deplinu zelū și stăruință intru in-deplinirea chemării lor, frățescă și seriosă înțelegere in-desbaterile lor, in interesulu înaintării și prosperării societății din care ei facū parte. — Constituirea s'ai efectuitu in următorulu modu: De președinte alu societății s'ai proclamatu d-lu prof. sem. D. Comșa; de vice-președinte alu societății și președinte alu comitetulu s'ai alesu I. Teculescu, clericu an. III; redactoru alu fôiei societății S. Făgărășanu, clericu an. III; notarū alu corespondențelorū D. Câmpeanu, clericu an. III; notarū alu ședințelorū D. Goia, clericu II; cassarū I. Stroiu, clericu an. I; controlorū D. Chiujdea, clericu an. III; bibliotecarū Ier. Iliescu, clericu an. II; vice-bibliotecarū I. Enescu, pedagogu an. I; ér de membri in comitetu: Greg. Nicorū și A. Oprea, clericu an. III; N. Cârpenisanu și G. Enescu, clericu an. II; Il. Cristea și P. Nicolescu, clericu an. I; I. Breneiu, pedagogu an. III, și I. Piticu pedagogu an. II.

FOILETONU.

TIMOTEIU ÇIPARIU

(Urmare.)

Este unu faptu curiosu de observatū, acela, că ômenii de studiu pe cari vârsta îi îngădue a se strecura incetisoru in sinulu ocupațiuniloru intelectuale, revinū ca printr'o lege fatală in timpul adâncelor bētrâneți la primele indeletniciri preferite ale tinereței. Fie-care din ômenii cărora in primăvara vietii le-au țimbitu petrecerile inteligenței, iau pe atunci in mai mare favôre o ramură ôrecare dintr'ensele, asupra căreia se inapoiescu când suntă pe scăpătatulu țileloru. De m-o face și mie sôrta parte indelungă pe lume, bănuiescu că voi scutura atunci de pulberea ce le acopere de 35 de ani și mai bine numeroșele traduceri românesci din poezii elini și latinu, Omer, Esiod, Pindar, Sofoclu, Catul, Virgil și Orațiu. Din Ovid nu m'am cercatū să traducū când eram tēneru; sperū că n'am să cadū in așa pecatū la bētrânețe.

Iartă-mi-se de a-mi fi resfrântu aci gândulu asupra pră'mi, mai alesu când stau a vorbi despre unu adevăratu omu de știință.

Çipariu, după ce trecu in Blașiu cursulu șolaru

gimnasialu de filosofă până la 1823, ér celu teologicu până la 1826, fu îndată numitū profesorū la gimnasiu și apoi la seminaru, unde ținu, între altele, și clasa de limbile ebraică și chaldaică, referitôre la studiile Biblice. In cei de pe urmă ani ai vieței sale, îi plăcea ași simți viața scurgēndu-se linu in dulcele amintiri ale juneței. Acestea îi legănau mințile obosite in acea naivă simplitate de forme și in acele subtilități ingenioșe și eterne alu scriptureloru orientale. Ele îi odihneau de munca ce depusese, in cursu de 40 de ani, ca să compună, să serie și să tipărescă o așa mare cățime de cărți; de o parte cărți pentru biserică și seminaru, precum „Orologierulu seu Ciaslovulu și Acatistierulu“ (1836), „Ermeneutica și Știința Sfintei Scripturi“ (1844-45). „Acte și fragmente pentru istoria bisericei“ (1855); apoi cărți de totu felulu pentru școlele gimnasiale, reproducuse in adesu repetate edițiuni didactice și pedagogice; in fine și mai alesu articulu și cărți pentru cunoștința mai multu seu mai puținu aprofundată a limbei românesci. Osebitu de tôte ce elu a publicatū asupra acesteia materii, in „Fôia pentru minte“, și in revistele sale periodice, „Organulu luminărei“ din 1847 și 48, și „Archivulu pentru filologiă și istoriă“ din 1867 până la 1873, apoi cărțile sale fundamentale in acêsta ramură

suntū: „Elemente de limba română“ (1854), „Crestomatiă“ seu „Analecte literare“ (1858), „Principie de limba și de scriptura“ (1866) și in fine „Gramatica română“ (1869 și 1877).

Asupra acesteia serii de publicațiuni forțe insemnate, care constituiescu opera de căpeteniă a eminentulu filologu, ne vomu aținti privirile intr'unu ultimū studiu consacratu lui T. Çipariu.

Pe când inse Çipariu, profesorū la Blașiu dela 1827 încôce, făcea tôte aceste tipări felurite, elu era alesu, la 1842, canonicu alu capitolulu metropolitanu; la 1854 i se încredință direcțiunea gimnasiulu de acolo, și apoi prefectura tipografiei; ér la 1868, după reposarea demnulu metropolitu alu Românilorū uniți, Alexandru Sterca Șuluțu, . . . multe voturi ale Românilorū se întruniră asupra lui Çipariu. . . . Elu inse nu fu întâritu in calitate de metropolitu, dér încă cu unu an înainte Asociațiunea literară a Românilorū din Transilvania îlă numise vice-președinte alu ei. In ședințele ei, elu rosu mai multe cuvēntări de o mare insemnătate. Amu citatū in rândulu trecutū unu pasagiu din una din ele. Aji voimū asemeni să dămū unu alu doilea esemulu de acea vorbire călduroșă, plină de focu și de inimă, și plină de o libertate de care Români in Transilvania nu

„Convorbiri literare“, Nr. 7, dela 1 Octomvre are următorul sumar: V. A. Urechia — Popa care scie carte (poveste); G. Lahovari — Hărtii vechi (urmare); Wilhelm de Kotzebue — Lascară Viorescu (urmare); Cervantes — Don Quijote de la Mancha, trad. de S. G. Vărgolici (urmare); Teodor T. Burada — Schiță biografică, Elena Asaki; F. C. — Clopoțelul fericirii, Cursul lumii, Mângăere (poesii); T. M. — Necrolog, Timoteu Cipariu și Alesandru Cihac; Bibliografia.

Gherla, 14 Octomvre 1887.

Domnule Redactor! Încă Duminecă în 25 Septemvre am fost conchemat la o ședință pe stim. dōmne și domnișore din loc, pentru de a ne înțelege — precum am promis în Nr. 151 al „Gazetei“ — despre modul de a instrui în lucrurile de mână pe fetițele dela șola română din Gherla. La acesta m'am fost angajat când încă prin Iuliu a. c. am întreprins o colecție benevolă în acest scop, al cărei rezultat s'a publicat în numărul amintit al „Gazetei“. Dér la ședință afară de dōmna Cassa și domnișorele Sabina Boeriu și Iuliana Oriand, cari s'au și oferit a ajuta subscrierei în conducerea lucrurilor de mână, nu s'au prezentat aite. Așa comitetul proiectat, care putea lua inițiativa și pentru alte lucruri, nouă necesare, a rămas deocamdată numai în idee.

Lucrul de mână s'a început cu 32 de eleve. și se ține regulat Mercurea și Sâmbăta dela 3—4 ore. Elevele cele mai sêrace și orfanele s'au provădat cu material de lucru din partea direcțiunii școlare, căreia i s'a transpus din suma colectată 20 fl.; ér din restul de 11 fl. 20 cr. parte s'a procurat material, parte se va mai procura în decursul anului. De notat mai este, că din șirul contribuitor binevoitorilor — publicat în numărul pomenit al „Gazetei“ — a rămas afară din erore d-nul Ion Popu, profesor de teologie, cu 1 fl. v. a. Rugându-vă, se bine-voiți a publica și acest comunicat, ca întregire la cele publicate, precum și espresiunea profundei mele mulțămite P. T. dd. contribuitor, rămân a d-vōstră stimatōre, *Iudovica Borgovan, n. Antonu,*

Esposițiunea agricolă din Zêrnesți.

(Urmare.)

În decursul pauzei cuhna abundată în mâncări, cu vin și bere bună, încă mulțumi pe toți, ér damele au fost plăcut surprinse cu înghețată pregătită pentru esposiția de Băncilă din Zêrnesci.

Petrecerea dură până mai dimineța, ducându toți cu sine cele mai plăcute suveniruri dela esposiția și balul din Zêrnesci. În 19 Septemvre la 8 ore dimineța Ilus. Sa d. comite supremă plecă din Zêrnesci petrecut între alții de d-lu prim pretore până la P.-Mêrului. Astfel se termină esposiția agricolă din Zêrnesci.

Nu pot încheia această descriere, fără să întonez încă odată, că decă această esposiția a reușit peste așteptare bine, meritul acesta este a se atribui în linia primă tuturor, și cu deosebire femeilor, cari n'au pregătit așî trimete spre espunere frumoșele lor lucruri de mână; recunoștință merită d-nii prim pretore Ales. Belle și președ. comit. arangiator, Nicolae Garoiu, cari n'au încetat a indemn pe locuitorii din tōte comunele a contribui cu lucrurile și cu vitele lor la reușita esposițiunii.

Arangiamenul intern al esposițiunii s'a făcut după planul și inviațiunile preș. Nic. Garoiu, carele ajutat la arangierea aceleia mai numai de neobositul membru Ion Sîrveoiu și d-șorele Isaac în terminu forte scurt au fost în stare a presenta numerosului publicu o esposiția destul de bogată în obecte și astfel aranjate, încât nici unul n'a fost asunsu vede-ei publicului. Recunoștință merită și primăria comună din Zêrnesci, căreia i-a succés a ține cea mai bună ordine atât în localul esposițiunii, cât și afară de acela, în-

cât nu s'a ivit nici cea mai mică nemulțămire din partea cuiva, ér obiectele espuse n'au fost atinse sêu mișcate dela locul unde au fost aședate, așa că renașându-se tuturor esponenților lucrurile lor, n'a avut nimenea motiv de a se plânge, ci i-a lipsit sêu s'a stricat ceva din lucrurile espuse.

Încă o observare ne mai permitem în ceea ce privește premiarea obiectelor și a vitelor espuse.

Am vădută espuse de multe dōmne multe și frumoșe obiecte (lucruri textile) de mână; nu voi de dragă nimica din meritul d-lor, căci decă dōmnele dau paralele lor spre a-și procura atari lucruri, recunoșcem că prin această forță însși ele contribue mult la susținerea și progresarea industriei de casă, am dori însă ca dōmnele să se mulțumescă cu diplome de recunoștință, decă li se vor da, ér premiile se le ceda a se distribui acelor femei, cari în adevăr lucră cu mâinile lor obiecte atât de frumoșe, precum am vădută între altele multe costumuri lucrate de veduva Băncilă din Fundata.

Tot așa asemenea observări ne permitem a face și relativă la premiile date pentru vite. Încă scim, premiile desinate pentru cei mai buni și mai frumoși boi de jug, pentru bivole, mânzi, oi și porci s'au dat de regulă Domnilor, cari au avut atari vite.

Ca Domnii să aibă vite mai frumoșe ca țeranii, acesta este lucru natural, căci inteligența sêu onorașorii dispun de o parte de nutreț mai mult și mai bună pentru vitele lor, grijesc mai bine de ele, de altă parte vitele lor sunt mai cruțate, le conced și repausul necesar; un țeran însă trebuie să cruțe nutrețul, e silit să injuge vitele sale și de și așa chiar o rassă mai bună de vite în mâna unui om mai năcăjit nu pōte să se desvolte destul, nu pōte să arate bine.

Juriul trebuie să fiă drept, are să recunoască premiile amăsuraș vitelor, ce le are înaintea ochilor săi, fără să întrebe, că ale cui ar fi acele vite, ér decă acele premii se vin pentru vitele onorașorilor, aceștia ar puté afla cu mult mai multă mulțămire în recunoșcerea generală, că vitele lor sunt cele mai frumoșe, ér la premiile de 1—5—10 fl. ar puté resigna în favorul țeranilor, cari după dēnșii au putut arēta cele mai frumoșe vite și acēștia cu atât mai mult, căci precând pentru un domn un premiu de câțiva fiorini rămâne totu numai un ce bagatelă, pentru un țeran deoparte este o rubrică însemnată, ér de altă parte prin atari premii se incuragiază premiul și se îndemna și alții a ține vite frumoșe.

Altă valōre are însă pentru un domn o diplomă de recunoștință, precând pe un țeran o diplomă puțin îl încalțesce, căci ochii lui sunt așintit la premii, ér decă nu le capēta, se mângăe cu dicala: Domnii pentru domni facū premiile. (Va urma)

Raport polițienesc. Spre a feri publicul de înșelare de către vândētoșele de struguri, care se folosesc de cele mai înșelătoare apucături când cântăresc strugurii în cumpenă ținută în mână, căpitania orașului le-a avisat încă în tōmna anului 1886 să aterne cumpenele de un fus fix și așa să cântăresc strugurii. Se face atent publicul asupra acestei dispoșițiunii, fiind că s'a întâmplat că unele vândētoșe iau jos de pe fus cumpenele și cântăresc strugurii ținându-le în mână.

Cu ocașunea tērgului săptămânal de Vinerea trecută, o țigancă a încercat să vândă unei femei, pe preț de 2 fl., un inel de alamă sub pretext că e de aur. Înșelătōrea fu arestată și la interogatoriu declară, că ea n'a ășis că inelul e de aur, ci numai de „uj arany“ (aur nou).

Ultime sciri.

BERLINŪ, 14 Octomvre. — Prințul rus Woronzow a adresat din Meran depeși șoviste la diferite foi din Berlin. Cătră „Kreuzzeitung“ a telegrafiat, că cea mai gravă insultă pentru familia țarului este, ce e drept, că ea are în vine sânge german, dér ea va îngrijii, ea în locul nesuferitului sânge german să pună

mult sânge frances. Cătră „Post“ a adresat următōrea telegramă: „Simpatia mea și a tuturor Rușilor pentru Franța e basată pe certitudine, că cu forțe unite se va pune în curēndu capētū supremașiei germane“.

LONDRA, 14 Octomvre. — „Daily News“ e informată din Viena, că Rusia face cele mai mari silinșe spre a provoca nouă turburări în Bulgaria. Numărul agenșilor ruși a crescut considerabil. Foile oficiōse rusesci își exprimă ferma convingere, că prințul Ferdinand va fi răsturnat în scurt timp.

BERLINŪ, 15 Octomvre. — O declarașia oficială spune că d. de Münster, într'o notă adresată d-lui Flourens trimițēndu-i 50,000 mărci pentru familia Brignon, a constat că de acum e recunoscut, că acest regretabil incident dela frontieră n'a fost rezultatul unei rele voinșe, ci consecința institușionilor germane actualmente în vigoșe.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

COPENHAGA, 16 Octomvre. — Se vorbesce, că țarul va pleca de aci peste 8—14 zile și va visita pe împēratul Wilhelm.

CONSTANTINOPOLŪ, 16 Octomvre. — Deși guvernul rus consideră pe Pōrtă ca angajată în privinșa propunerilor bulgare, Pōrtă declară, că nu mai pōte trata cestiunea, după ce Rusia n'a acceptat contra-propunerile turcesci. Cercurile politice esplică noua atitudine a Pōrșii prin întvederea dela Friedrichshuhe și prin limbagiul schimbat al lui Bismarck.

DIVERSE.

Nu-i vinovat copilul. — Tata (cetind atestatul de șolă ce îl adusesse copilul): Cum poți să-mi aduci un astfel de testimoniu, băiat de nimica ce ești? Ce fel de calcul sunt aceștia: nesuficient, suficient, nesuficient etc. — Copilul: Tată, dér cum poți să mă cerși astfel, că dōră nu l'am scris eu atestatul!

**

Nihilist prins. — În Viena se gășesce arestat un nihilist, care în urma intervenșiei guvernului rusescu a fost prins în momentul când părășea vagonul la gară. El se numesce Leon Jassewici și se dice că a trăit doi ani în Paris, unde a avut a face mult cu fruntașii emigranșilor ruși. Jassewici s'a dus din Paris, însărcinat cu o misiune, prin Geneva în Austria de unde avea să plece spre nord și anume la Copenhaga, ca să omōre pe țarul, după cum presupun cercurile rusesci. Deși a stat mai mult ani în streinătate el pretinde că nu scie decât rusesce. La dēnsul s'au gășit două pașapōrte false și o scrisōre de legitimize din partea lui Lawroff, șeful revolușionarilor ruși din Paris, cătră partisanii și persoanele de încredere ale nihilistilor în Rusia, precum și ban austro-ungari și rusesci. Acum două zile a sosit în Viena și soșia lui și a descins într'un hotel la mahala. Și ei i s'a luat interogatoriu; ea spune că soșul sêu ar fi inginer, pe când Jassewici caută a face să fiă luat drept un proletar incult. S'au început tratările pentru estradarea nihilistului.

Editor și redactor responsabil: Dr. Aurel Muresianu.

pré cutezau a usa, când era vorba de unitatea neamului românesc. La 1862, în Brașov, éta cum încheia Cipariu discursul sêu asupra scopului Asociașiei:

„Dea cerul ca, precum toți suntem de un singe, toți ne-am îndulcit dela sîmul mamei nōștre cu aceleași cuvinte dulci, toți ne suntem frați, — ori cât ne despart muntii și văile, și ori cât ne impart stările politice și confesiunile religiōșe, — totu numai una sîm, o nașione, o limbă, o literatură, și decă pe alt câmp Românul e tăiat în bucăți și purcede pe căi diferite, une-ori cu totul contrii, dér cel puțin în literatură, în pașii cătră cultură, numai un corp și numai un suflet să fiă. Atunc, ori-oe despărșiri politice, sociale și religiōșe ne vor tăia dela o laltă, dér spiritul nașionei și geniul român va tinde aripele sale peste toți lui Traian și-i va ține legați întru legăturile păcii, frăției și unitășei nașionale. Așa să fiă în vecl! Amin!“

Aceste cuvinte ne dau tonul pe care vorbise Cipariu și ca membru al comitetului de pacificașione din 1849 și ca deputat al țerii Ardealului la 1860, în camera dela Viena.

La Aprilie 1866, reposatul C. A. Rosetti, ca ministru al Instrucțiunii publice în România, luă inițiativa

institușiei unei societășii literare a tuturor Românilor, care era menită să devină Academia nōștră. Întrunirea ei, ce era să se facă chiar în acel an, se amână însă printr'un jurnal al consiliului de ministri din 21 Iulie, în capul căruia vedem subscris pe d. Dimitrie Sturdza. Totuși în anul următor, d. Dimitrie Brătianu chiamă pentru prima ôră în țeră la noi pe reprezentanșii întregii Români, ca să formeze acilea un areopag nașional, pe basa limbei comune.

În fruntea acestora se presentă atunc, ca președinte ales priu drept de merite și de vērșă, canonicul Timoteu Cipariu. Dér când se deschise în societatea academică discușione asupra dicționarului limbei, ea dela început se înverșună așa tare, încât firea demnă, bine cușpănită și minunată de fină a acestui distins erudit, se spăimântă de apucăturile tumultōșe și autoritare ale unor din colegii săi. El plecă din Bucuresci, fără gând de a se mai întorče vre-o dată în acel aprig câmp de cērtă, unde dicea el, domolind glasul ca de grōză și de uriciune, „se facū treburile cu lopata și nu cu judecata“.

Din Blașiu trâmise însă la 1869, partea întēiu (analitică) a gramaticii sale, și în 1877 a doua, cuprindēnd Sintaxa.

De aci înainte pēn și tiparul nu mai scōșeră nimic la ivēla din lucrările lui Cipariu.

Ce va mai fi lucrat el în acești din urmă șeci ani? Pōte că d. Canonic Moldovanu, esecutorul sêu testamentar, va scōte la lumină lucrările rămase până acum necunoscut.

Ceea ce cunōșcem, ceea ce întvedem, pe timpul acestor șeci ani, este numai umbra bētrânului erudit, viețuind într'o adēnc liniște, ca și ascuns de lume printre cărșile ce-l impresurau de pretutenden și se ridicau ca metereze împrejurul lui.

Li dărim asemenea cu acei filosofi gârboșii pe care nemuritorul pictor Rembrandt ni i-a înfășășat în fundașii în tunerecul unor bolte ticsite cu cărși și primind numai pe al lor chip, adēnc cugetător, o minunată rașă de sōre, care depune pe a lor frunte o aureolă de spiritualitate, de înșelepciune, de virtute, de nemurire. În idealii filosofi ai lui Rembrandt ne place a recunoșce chiar icōna venerată a ilustrului nostru Timoteu Cipariu.

(„Epoca.“)

Odobescu.

Cursul la bursa de Viena
din 14 Octomvre st. n. 1887.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Rentă de aură 5%, Bonuri rurale) and Price/Value.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficială dela 26 Septemvre st. v. 1887.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Renta română (5%), Banca rațională a României) and Price/Value.

Cursul piștei Brașov

din 15 Octomvre st. n. 1887.

Table with 3 columns: Item description (e.g., Bancnote românești, Argint românesc) and Price/Value.

Nr. 58—1887.

Concursu.

Devenind vacanță postul de învățător în Cl. II-a a școlii conf. gr. cat. din Rodna-nouă (Uj-Rodna, comit. B. Naszod, p. u. Ó-Rodna) prin acesta se escrie concursu cu terminulu până în 30 Octomvre st. n. a. c.

Emolumentele sunt: salarū anualū de 240 fl. v. a. primindū în rate lunari anticipative din fondulū școl. conf; cuartirū liberū și lemne de focū. Suplicanții au să dovedescă că au esamenele de cualificațiune conformū recerintelorū legi școlare, Suplicele suntū a se înainta acestui presidiu. Presidiulū școl. conf. gr. cat.

Rodna-nouă, 14 Octomvre 1887.

1—3

Pamfilu Grapini, președ. Teodoru Iepuranū, învăț. not.

Avisu d-lorū abonați!

Rugamū pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumeratiunei să binevoiască a scrie pe cuponulū mandatului postalū și numerii de pe fașia sub care au primitū diarulū nostru până acuma.

Domnii ce se abonează din nou să binevoiască a scrie adresa lămuritū și să arate și posta ultimă.

Dacă se ivescū iregularități la primirea diarului onor. abonați suntū rugați a ne încunoscintița imediatū prin carte postale, ca în câtū depinde dela noi, să se delătoreze.

ADMINISTR. „GAZ. TRANS“

Sosirea și plecarea trenurilor și postelor în Brașov.

I. Plecarea trenurilor:

1. Dela Brașov la Peșta:

Trenulū de persoane Nr. 307: 7 ore 20 de minute sēra.
Trenulū mixtū Nr. 315: 4 ore 01 minutū dimineața.

2. Dela Brașov la București:

Trenulū acceleratū Nr. 302: 5 ore 37 minute dimineața.
Trenulū mixtū Nr. 318: 1 oră 55 minute după amēzi.

II. Sosirea trenurilor:

1. Dela Peșta la Brașov:

Trenulū de persoane Nr. 308: 9 ore 46 minute înainte de amēzi.
Trenulū mixtū Nr. 316: 9 ore 52 minute sēra.

2. Dela București la Brașov:

Trenulū acceleratū Nr. 301: 10 ore 12 minute sēra.
Trenulū mixtū Nr. 317: 2 ore 32 minute după amēzi.

A. Plecarea postelor:

- a) Dela Brașov la Rēșnov-Zērnesci-Branū: 12 ore 30 min. după amēzi.
b) " " " Zizinū: 4 ore după amēzi.
c) " " " Sēcuime (S. Georgi): 1 oră 30 minute noptea.
d) " " " Făgărașū: 4 ore dimineața.
e) " " " Săcele: 4 ore dimineața.

B. Sosirea postelor:

- a) Dela Rēșnov-Zērnesci-Branū la Brașov: 10 ore înainte de amēzi.
b) " Zizinū la Brașov: 9 ore a. m.
c) Din Sēcuime la Brașov: 6 ore sēra.
d) " Făgărașū la Brașov: 2 ore dimineața.
e) " Săcele la Brașov: 6 ore 30 minute sēra.

Mersulū trenurilor

Valabilū dela 1 lunlu st. n. 1886.

pe linia Predealū-Budapesta și pe linia Teiușū-Aradū-Budapesta a calei ferate orientale de statū reg. ung.

Large table with 4 main columns: Predealū-Budapesta, Budapesta-Predealū, Teiușū-Aradū-Budapesta, and Budapesta-Aradū-Teiușū. Each column contains a list of stations and their respective train times for different services.

Nota: Orele de nopțe suntū cele dintre liniile grōse.